

בעניני ראש השנה - שיעור 280

(עיין בשיעורים 30, 77, 117, 160, 161, 201, 242)

I. ראש השנה יומא אריכתא לחומרא דוקא או גם לקולא - ועיין בשו"ע (ת"ו - 3) דרפואות מותרות ביום טוב שני של גליות חוץ מר"ה וה"ה בביצה שנולדה (ת"ר - ב) ועיין בשו"ע (תק"ז - ג) שאם תענית חלום היה ביום א' דר"ה צריך להתענות ב' ימים דתרווייהו הם כיום אחד דאמרינן יומא אריכתא לחומרא אמנם הגר"א (תק"ג) הביא דעת הרמב"ם שאפילו לקולא קדושה אחת היא ועיין במ"מ (עיונין ס - ח) שכתב שזהו ג"כ דעת הרשב"א ור' פנחס הלוי וכ"כ בפסקי הגר"א להלכה בשם הגר"א דיכול לבשל מראשון דר"ה לשני משום יומא אריכתא אמרינן גם לקולא איברא התשובות והנהגות (ג - קס"ה) כתב דיש לו כתב יד מרב שמואל מאלצאן ששופך אפו וחמתו על בעל פסקי הגר"א דדוקא לענין עירוב ס"ל דאף לקולא קדושה אחת היא משא"כ בבישול שהוא איסור דאורייתא ואפשר אם שייך הואיל ואין כאן אלא איסור דרבנן התירו בר"ה שקדושה אחת היא (בה"ל תק"ג ד"ה ופילו) ועיין בתשובות והנהגות (סג) שכתב דאסור לבשל מראשון לשני דר"ה אפילו אם שייך הואיל והחילוק בין עירובין לבישול הוא משום דבעירובין הנידן על יום שני משא"כ בבישול הנידן על יום ראשון (מג"א סק"א ב)

II. לענין ברכת שהחיינו ביו"ט שני של ראש השנה - עיין בשו"ת מנחת שלמה (סימן כ) שהקשה על התועלת דפרי חדש שהרי עושה בברכתו (שהחיינו) הפסק בין ברכת היין והטעימה דהיינו דאם אחד קידש על היין כליל שבת והוסיף וברך בסוף הקידוש שהחיינו על פרי חדש ודאי חשיב הפסק ולכן יש להזהיר את ההמון לבל יחשבו שברכת שהחיינו הוא רק על הפרי דא"כ תהא ברכת שהחיינו הפסק בין ברכת היין ולבין שתית הכוס אליבא דרע"א דפליג על המג"א (מג"א סימן רע"א - סק"ז והגהות רע"א ע"ש)

III. לענין ברכת שהחיינו כליל א' דראש השנה המקדש כליל א' של ר"ה ומברך שהחיינו אין נכון כלל להביא את הפירות החדשים שיש לו בתוך ביתו להניחם על השלחן כדי לפוטרם בהשהחיינו של קידוש דהזמן של קידוש קאי על הזמן של יו"ט והשהחיינו על הפרי הוי בגדר אחר ואין לכוללם יחד רק כליל ב' דר"ה שרוצה לצאת כל הדעות (שו"ת מנחת שלמה כ) והשו"ת כת"ס (כ"ו) כתב דחשיבי כתרי מילי דהשהחיינו על הפרי הוי הנאת הגוף והשהחיינו על החג אין בו הנאת הגוף איברא עיין באג"מ (ג - ל"ד 3סוף) דצריך למעט בברכת שהחיינו על פרי חדש וכ"כ בתשובות והנהגות (ב - ר"ה) ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דרב משה לא ברך שהחיינו על פרי חדש חוץ מליל ב' דר"ה

IV. אם צריך לאכול הפרי חדש קודם המוציא

(א) עיין במחצית השקל (סימן ת"ר - סק"ב) שכתב דשהחיינו לא בא אלא בשביל הפרי ואין יפסיק בין שהחיינו בנטילה וברכת המוציא וכ"כ בסידור יעביץ ובמטה אפרים (ת"ר - ו)

(ב) ויש שנהגו לאכול אחר המוציא (1) עיין בכף החיים (ת"ר - ס"ק ז) דאף לכתחלה אין להקפיד על פרי חדש (מעשה רב צרכי יוסף, שער הכוונות ועוד) (2) ועיין בשו"ת לבושי מרדכי (3 - נ"ד) ושו"ת כתב סופר (כ"ה) שאם הפרי מוכן על השלחן מברך על הראיה ואין כאן הפסק (3) ועיין בשמירת שבת כהלכתה (מ"ז - רכ"ב) דקודם המוציא יש ספק ברכה אחרונה וצריך להזהר שלא לאכול בריה כגון גרגיר אחד של רימון (4) ועיין (קט"ו) במ"ב (סוס"ק 3) דאם השלחן ערוך והלחם לפניו אסור לגרום ברכה שאינה צריכה (5) ועיין בה"ל (קט"ז ד"ה וכן פוערת) "שנכון לענין קידוש שלא לשתות רק כמלא לוגמיו" משום ספק ברכה אחרונה והנכון שתמיד יכוין בבהמ"ז לפטור היין של קידוש ע"ש (6) ועיין בספר חיים של ברכה (דף קט"ז) שכתב ששמע מרב שמואל וואזנר דאכילת הפרי נקרא הפסק בקידוש במקום סעודה וצ"ע

V. אשה שכרכה זמן ביו"ט על הנרות אם תענה אמן אחר זמן בקידוש דהוה הפסק

(א) **עיין באג"מ** (ד - ק"ב) דכיון דאצל המקדש הוא ברכה הצריכה אין זה הפסק גם לגבי השומעין דהם בטלין לדינו. וראייתו (מסימן קס"ז - ו) שכתב הרמ"א דאחר שאכל הברכה לא הוי שיחה הפסק לאחרים שיצאו בברכתו וגם אסור לגרום שלא לענות אמן אף כשלא צריך לצאת בהברכה. עיין (סימן קט"ו - ז)

(ב) **עיין בשו"ת יחווה דעת** (ל"ד) דנשים שנהגו לברך שהחיינו בעת הדלקת הנרות אין למנהגם כל יסוד ונכון שיפסיקו לנהוג כן ועל כל פנים לא יענו אמן משום הפסק בתיבת אמן בין ברכת בורא פרי הגפן וטעימה מכוס

(ג) **עיין בשש"כ** (מ"ד - ד) ושו"ת הר צבי (סימן קנ"ד) שמכריעים שלא לענות אמן ועיין עוד בשו"ת רבבות אפרים דיש צדדים לכאן ולכאן והנח להן לענות

VI. אכילה קודם התקיעות - הגרש"ז אויערבאך הקפיד שלא לאכול קודם התקיעות אמנם סוף ימיו כשחולשו התפלל שחרית כוותיקין ושמע תקיעות דמיושב וקידש ודעתו שהישיבות החשובות שמקילים לעשות קידוש לפני התקיעות להזהר לאכול רק אכילת ארעי דהיינו פחות מכביצה (מבקשי תורה זף שט"ג) ועיין במועדים וזמנים (ב - ד) ומקראי קודש (כ"ט) ושו"ת ציץ אליעזר (ו - ז) ושו"ת התעוררות תשובה (שיטור 242)

VII. השומע התקיעות צריך לכוין לאיזה תקיעה תוקעין כגון של תשר"ת תש"ת תר"ת (מבקשי תורה שט"ד שס הגרש"ז) וכ"כ המועדים וזמנים (ב - ה) ומקור דין זה הוא מהרמ"א (תק"ז - ו) שכתב דאם תקע תקיעה אחת והתנה שאיזה מן הסדרים הוא הנכון תעלה לו אותה תקיעה יצא ומשמע דוקא התנה וע"ע מלקט יושר (דף קכ"ה)

VIII. מותר לענות ברוך הוא וברוך שמו על ברכת השופר ובתפילת מוסף דר"ה והגרש"ז אויערבאך התפלל פעם אחת במקום שהכריזו שלא לענות ב"ה וב"ש ולא היתה דעתו נוחה מזה וענה בלחש (מבקשי תורה זף שט"ד) וכ"כ המהר"ם שיק (נ"ב) וטעם ההתיר דהא קי"ל דכל העונה אמן כמוציא מפיו הברכה דמי וכשאומר כל הברכה בשעת עניית אמן ואפילו אם המברך אינו מכוין להוציאו יצא ודוקא בברכת המצוה ולא בברכת הנהנין והודאה ודלא כהדגול מרכבה במג"א (קכ"ד - סק"ט) דחשוב הפסק

IX. מותר להפסיק בברכת אשר יצר בין תקיעות דמיושב לבין תקיעות דמעומד (מבקשי תורה שס שס הגרש"ז) ועיין בערוך השלחן (סימן תקל"ז - ח) שמביא הר"ן (סוף ראש השנה) והמאור שתמיהו על איסור ההפסק בין תקיעות דמיושב למעומד ועיין ברמ"א (ג) דאם סח בדברים בטלים א"צ לחזור משמע כל לצורך מצוה מותר לכתחילה ואם עובר יותר מחצי שעה מאז שעשה צרכיו דלא יברך עוד כמוכא בכף החיים (ס"ק ז - ח) וזה דומה לבתוך פסוקי דזמרה דמותר לברך אשר יצר עיין במ"ב (כ"ב - ח) ולא דמי לברכת ק"ש דאסור להפסק עיין במ"ב (ס"ז - כ"ג)

X. מותר לנגן בחזרת הש"ץ יחד עם הש"ץ ולא חשיב כהפסק בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד (מבקשי תורה שס) ולענין הזכרת את שם השם בדרך בקשה או הודאה

(א) **עיין במאמר מרדכי** (קי"ד - ס"ק י"ג) "שאף על פי שבנוסח הברכות שבתפלה יש הזכרות השם כיון שאומרים דרך תחנה ובקשה ושותק בחתימת הברכות מותר שלא נאסר על האדם להתחנן ולחזור ולבקש ולהתחנן

(ב) **ועיין בשע"ת** (תקפ"ז - ח) כשיתחיל הש"ץ לומר או"א מלוך על כל העולם יתחיל מתיבת מלוך וגם בשאר הנוסח ידלג כשיבא להזכרת השם ואפשר שגם זה יכול לומר דרך בקשה מ"מ עכ"פ יזהר שלא לסיים הברכה וגם אין לעשות כן כי אם כשמרגיש בנפשו שיתעורר עי"ז לכוין לכו לאביו שבשמים **כתיבה וחתימה טובה וכל טוב סלה**